

ÖDEV PLANI SUNMA (ÖRNEKLİ ANLATIM)*

Veysel DİNLER**

Ödev planı ne demektir?

Ödev planı, sunulması düşünülen ödevi anlatır bir taslak hazırlamaktır.

Kitap, makale, seminer, proje, ödev vb tüm araştırmalar aşağı yukarı benzer bir taslak gerektirir.

Elbette ki, çalışmanın hacmi arttıkça ayrıntısı artar. Biz burada aşağı yukarı 7000 kelime sürece bir ödev hakkında (bu da ortalama 15-20 sayfa demektir) bilgilendirmede bulunacağız.

1- BAŞLIK

Bir çalışmanın başlığı olmazsa olmazdır.

Başlık aşağı yukarı çalışma konumuzun tümünü ifade edecek, diğer yandan da bir o kadar az kelimedenden oluşan vurucu bir spot cümledir.

Spot cümleden kasıt, az kelime ile kurulmuş ancak anlatım gücü yüksek, sonu “-dır, -dir” ile bitmeyen bir cümle.

Ben bu araştırmamda yüksek lisans eğitiminde ödevlerin öğrenciler üzerinde ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmak istiyorum. Bunun için “geçici” olarak şu başlığı belirledim.

“Yüksek Lisans Eğitiminde Ödevlerin Önemi”

Geçici diyorum, çünkü bilinenin aksine başlık araştırma bittikten sonra konur. Çünkü bir konuyu araştırmadan nereye varacağını bilemeyiz, sadece tahmin edebiliriz. Bu tahmine dayanarak geçici bir başlık koyarız. Amma ve lakin, bunun her daim değişebileceğini ve başlığa son şeklinin, araştırma bittiğinde verildiğini unutmayınız.

2- GEÇİCİ TASLAK (ÖDEV PLANI)

Bir ödev çalışmasında ilk aşamada hangi başlıklara yer verileceğinin düşünülmesi ve bunun bir taslak biçiminde kağıda dökülmesidir.

İlkokulda herkes kompozisyon yazmayı öğrenmiştir. Kompozisyonlar, giriş-gelişme-sonuç üçlüsüdür.

Ödevler ise bu üçlünün gelişmiş versiyonlarıdır. Biz burada kompozisyon yazmayacağımız için, elde ettiğimiz bilgileri çeşitli başlıklar altında toplayıp sunacağız.

* Bu çalışmanın temel amacı Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında öğrenim gören tezli ve tezsiz yüksek lisans öğrencilerine kısa bir rehber oluşturmaktır.

** Hitit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi.

Şimdi olmazsa olmazları söyleyelim:

- a) **Başlık**
- b) **Giriş** → bu araştırmanın ne ile ilgili olduğunu başta söylemezsek, okuyucuyu olumsuz bir beklenti içine sokabiliriz. Bu sebeple araştırmayı tanıtacak bir başlangıca ihtiyacımız vardır. Biz buna giriş deriz. Giriş 5 veya 6 paragraftır. İleride anlatacağız.
- c) **Sonuç** → bir araştırmada hangi sonuçlara vardığımızı söylemezsek, o araştırmanın anlamı olmaz. Dolayısıyla araştırmanın (ödevin) sonuç bölümü de olmazsa olmazlardır.
- d) **Kaynakça** → Bilimsel araştırmalar mutlaka belli bulgulara dayanır. Bu bulguları kişi bazen bizzat kendisi elde eder (görüşme, anket vb yollar ile), bazen elde edilmiş verileri kullanır (seçim sonucu, mahkeme kararı vb), bazen ise bu konuda daha önce üretilmiş bilgilere başvurur (makale, kitap, rapor vs). İşte bunların tümü, araştırmanın kaynakçasını oluşturur. Kaynakça denilince aklınıza sadece kitap ve makale gelmemeli. Sizin araştırmanızı mantıklı sonuca ulaştıracak her türlü bilgi kaynakçanın bir parçasıdır.
- e) **Ana metin** → Ana metin, bizim asıl bilgiyi paylaşacağımız, araştırmayı göstereceğimiz kısımdır. İlkokulda kompozisyon derslerinde olduğu gibi, bu metin tek bir parçadan oluşmaz. Bilim, bilgileri tasnif etmektir. Dolayısıyla ana metnimizin en az 2 ANABAŞLIK'tan oluşması gerekmektedir. ANABAŞLIK sayısı en az 2 olmakla birlikte, belli bir sayıda sınırlı değildir. bu araştırmanın kapsamına, konunun çeşitliliğine göre farklılık gösterir. Ortalama bir ödevde 5 veya 6 anabaşlıktan fazlasını kullanmamak gerekir. Anabaşlıklar da yeterince ALTBAŞLIK'tan oluşur. Bir anabaşlık altında (gerekliyse) en az 2 alt başlık olur. Bu sayı ihtiyaca göre çoğaltılabilir. Gerekirse diyoruz, çünkü ana başlık altında alt başlık olmak zorunda değildir. Tüm bunlar çalışmanın akışına göre kendiliğinden orta çıkar.

3- ÖDEVİ HAZIRLAMADA SIRALAMA

Ödevi hazırlamada şu sıra takip edilir:

- a) **Konunun belirlenmesi** → dersin öğretim üyesinin yardımı ve onayıyla ödev konusu belirlenir
- b) **Geçici başlığın belirlenmesi** → geçici dememizin sebebi yukarıda açıklanmıştır
- c) **Geçici planın belirlenmesi** → Plan, (geçici olarak) Giriş-Anabaşlıklar-Altbaşlıklar-Sonuç-Kaynakça şeklinde bir taslağı hazırlamaktır. Peki, bunu neye göre yapacağız? Belirlediğimiz konunun hangi planda anlatılması gerekiyorsa ona göre bir sıralama yapacağız. Esasen Başlık-Giriş-Sonuç-Kaynakça dördlüsü hem tüm ödevlerde olması gereken hem de yerleri belirli şeyler. Demek ki, ödev hazırlanırken aslolan konuyu hangi ana başlıklarda ele alacağımız ve bu ana başlıkların içinde hangi alt başlıklara yer verileceğidir. Bizler konuyu belirlerken zaten bu konunun nasıl anlatılabileceğini zihnimizden geçiririz. Şöyle söylemekte yarar var: Sıralama daima basitten karmaşığa doğru gider. Demek ki, önce temel kavramlara yer verilmeli ve konunun kavramsal çerçevesi ele alınmalıdır. Varsa tarihsel süreç ele alınarak, konu hakkında okuyucu temel bilgi sahibi edilmelidir. İkinci ana başlıkta ise asıl konunun ele alınan kısmına geçilmeli. Gerekirse bu üçüncü ana başlık ve dördüncü ana başlık ile sürdürülmelidir. Alt başlıklar ise, çok kısa aralıklarla olmamalı. Yani bir başlık konulmuşsa bu en az yarım sayfa veya 1 sayfa sürmeli, bir sayfada sadece birer paragraf veya cümleden oluşan başlıklardan kaçınılmalıdır. Alt başlık, belli bir fikrin, bir araya getirilmesidir. Dolayısıyla fikir kümeleri olan paragraflardan oluşur. Bu bir bölümlendirme. Dolayısıyla bir Anabaşlık altında sadece bir tane alt başlık olamaz. Bu mutlaka en az 2'dir.

Alt başlıkların altında ikinci derece alt başlık da olabilir. Bu tamamen konunun nasıl ele alındığı ile ilgilidir. Size bağlıdır. Ama her bir başlığın bir fikir bölümlenmesi olduğunu unutmayın.

Bunun için benzer konularda yazılmış makale ve kitapları inceleyin. Belki ödev için o derece ayrıntıya girmenize gerek yoktur. Ancak geçici planınızı bu makale ve kitaplardan edindiğiniz fikre göre çıkarın.

- d) **Anametın Yazım/Okuma** → Yazım ana ve alt başlıkların yazımıdır. Bunu okuma ile birlikte yaparsanız zaman kazanırsınız. Gönül ister ki, ödev konusunda çok okuma yapalım ve en sonunda kendimiz fikir geliştirip başlıkları hazırlayalım ve yazalım. Ama o kadar vaktimiz yok. Bu sebeple okuma yaparken aldığımız notları sıcağı sıcağına başlıkların altına ekleyelim. Burada cümleler mutlaka size ait olmalıdır. Yani siz okuduğunuzu ve anladığınızı bize kendi bakışınızla anlatacaksınız ödevde.

Doğrudan alıntı: Eğer bir cümle daha iyi ifade edilemeyecekse, yani çok önemli bir söz ise, ancak (“tırnak”) kullanılarak doğrudan alıntıların. Tırnak sonunda dipnot işareti konularak, cümlenin alındığı yer yazılır.

Dolaylı alıntı: Okunulani kişinin kendi cümleleriyle ifade etmesidir. Yine alınan bilginin sonuna dipnot konur ve referans kurallarına göre referans gösterilir. Ancak cümleyi biz kurduğumuz için (“tırnak”) kullanılmaz.

Ana metinde doğrudan alıntılar %10 düzeyini geçmemelidir. Yazı bize aittir. Yani tamamıyla bizim yazdığımız bir yazıdır. Bilgileri kendimiz uyduramayacağımıza göre, daha önce yazılmış kitap veya makalelerden edindiğimiz bilgileri veyahut doğrudan bizim tarafımızdan elde edilen verileri içerir.

- e) **Kaynakça** → Kaynakça ayrıca hazırlanmaz. Bir dipnotta bir kaynak referans gösterildikten sonra, vakit geçilmeden o kaynağa kaynakçada yer verilmelidir. Böylelikle anametın ile birlikte kaynakça bitmiş olur.
- f) **Sonuç** → Anametinden sonra yazılacak kısım ise Sonuçtur. Sonuçta dipnot kullanılması önerilmez. Bu kısım yapılan çalışmanın kısa bir özeti olmasının yanında araştırmanın hangi bulgulara eriştiğini, ne sonuca vardığını gösterir. Aslında tüm çalışma bu sonucu yazmak için yapılır. Ona göre, ne kadar önemli olduğunu bilinir.
- g) **Giriş** → Giriş, anametın ve sonuç bölümlerinden sonra yazılır. Bu kısım araştırmayı tanıtıcı 5 veya 6 başlıktan oluşur.

4- ANAMETİN YAZIM

Önce başlıklandırmaları yapın. Anabaşlıkları A., B., C., ile gösterin ve büyük harfle yazın.

Örnek:

- A. YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ VE AMAÇLARI
- B. ÖDEV KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ
- C. YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİNDE ÖDEVLERLE AMAÇLANAN KAZANIMLAR
- D. ÖDEVLERİN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ

Konuyla ilgili okuma yapınız. Sizden tüm literatürü okumanız beklenmez elbette ancak yeteri ölçüde okumanız beklenir.

Okumalarınıza göre alt başlıkları belirleyiniz. Bunları ise Arap rakamlarıyla (1-, 2-, 3-, ...) gösteriniz.

Örnek:

A. YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ VE AMAÇLARI

- 1- Milli Eğitim Sisteminde Yüksek Lisansın Yeri
- 2- Yüksek Lisansın Aşama ve Çeşitleri
- 3- Yüksek Lisans Eğitiminin Amaçları

Diğer anabasıklıklar için de gerekli ve yeterli altbaşlıklar yapınız.

Unutmayınız. Yazımın her aşamasında yeni başlıklar yapabileceğiniz gibi, başta çok gerekli gördüğünüz bir başlığı gereksiz bulup silebilirsiniz.

Gerektiğinde ikinci derece alt başlıklara da yer verilebilir. Bunlar için a), b), c), d).... kullanılmalıdır.

Örnek:

A. YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ VE AMAÇLARI

- 1- Milli Eğitim Sisteminde Yüksek Lisansın Yeri
- 2- Yüksek Lisansın Aşama ve Çeşitleri
- 3- Yüksek Lisans Eğitiminin Amaçları
 - a) Bağımsız Araştırma Yapmayı Öğretmek
 - b) Araştırmaları Rapor Halinde Sunmayı Öğretmek
 - c) İleri Okuma Alışkanlığı Kazandırmak

Tüm başlıkları **KOYU** yazınız.

Gerekmedikçe **italik** kullanmayınız.

Başlıkların altını çizmeyiniz.

Ödevin her aşamasında danışmanınız ile görüştüğünüz ölçüde ödevleriniz doğru şekilde gelişir.

5- SONUÇ

Sonuç ile ilgili yukarıdaki bilgiler yeterlidir.

Ama mutlaka araştırma tamamlanmış olsun ve elde ettiğiniz sonuçları iyi bir anlatımla özetleyiniz.

Bütün çalışmanın bu sonucu yazabilmek için yapıldığını unutmayınız.

Yaklaşık 1 sayfa olsun.

Sonuçta dipnot göstermeyiniz.

6- GİRİŞ

Giriş, ödevimizin tanıtım yazısıdır. Konunun ne olduğu, ne amaçla bu araştırmanın yapıldığı, kapsam ve yöntemi ile genel hatlarıyla bulgulardan söz edilir. Bu ödevin hangi planda ilerleyeceği söylenir.

Girişi yazabilmemiz için tüm ödevin bitmiş olması gerekir. Yani anametin ve sonuç yazıldıktan sonra Giriş yazılır. Giriş 5-6 paragraftan oluşur:

- a) **Konu** → (ne?) ilk paragrafta anlatacağınız konunun ne olduğundan bahsedeceksiniz. Yani bütün bu çalışmada araştırılan konu nedir? Bir paragrafta konu kısaca anlatılmalıdır.
- b) **Amaç** → (niçin?) ikinci paragrafta bu çalışmayı niçin yaptığımızı anlatmalıyız. Yani amacımız ne? Dünyada başka konular varken niçin bu konuyu seçtik? Bu konunun önemi nedir? Bu konuyu tartışmak bizlere neler kazandıracaktır?
- c) **Kapsam** → Bahsettiğiniz konunun tümünü ele alamayacağınıza göre, bunun mutlaka bir sınırı olmalı. Yani çalışmanız belli bir kapsam ile sınırlıdır. Peki bu çalışmanın kapsamı nedir? Hangi konuları inceleyeceksiniz, hangilerini kapsam dışı bırakacaksınız?
- d) **Soru önerileri** → Her tez, her makale, her ödev bir sorunun sorulması ve cevaplanmasıdır. Siz bu çalışmayı yapmakla hangi soruları cevaplamayı, hangi sorunlara çözüm aradığınızı söylemek durumundasınız. Bu kısım çok önemli. Zira yaptığınız şeyi ansiklopedi maddesinden ayıran şey, bir soru sorması ve bunu cevaplama amacı taşımasıdır. (Yöntem kitaplarında buna hipotez kurma denir ve lütfen bu konu için okuma yapınız).
- e) **Yöntem** → (nasıl?) Bu paragrafta ise, yukarıda vermiş olduğunuz soruları cevaplamak için nasıl bir yöntem kullanacağınızı, hangi yolu izleyerek bu soruları cevap arayacağınızı anlattığınız paragraftır. Bilimsel çalışmaları, bilimsel olmayanlardan ayıran en önemli kısım, bilimsel çalışmaların belli bir yöntem (metod) dayanıyor olmasıdır. Yöntemin ne olduğu konusunda lütfen okuma yapınız, sosyal bilimlerde yöntem kitaplarına bakınız.
- f) **Anlatım planı** → Girişin son paragrafında ise, ana başlıklar ve bu başlıklar altında hangi konulara bahsedeceğinizi kısaca anlatarak, okuyucuya bir okuma rehberi oluşturuyoruz.

7- BAŞLIK

Artık çalışmamız için en uygun başlığı belirleyebiliriz.

Başlıklar spot cümledir. Yani sonu “-dir, -dır” ile bitmez, bitmemiş cümledir. Ancak anlatım ve kapsam gücü yüksektir.

En doğru ifadeyle bu çalışmayı tam anlamıyla ifade edecek en az sayıda kelimenin bir araya getirildiği anlamlı spot cümle başlıktır.

Başlık, ilk verilen başlıktan anlamca çok uzak olamaz. Ancak birbirini aynı olması gerekmez. Önemli olan çalışmayı kapsamaması ve tam anlatabilmesidir.

8- KAPAK VE İÇİNDEKİLER

Kapak, sizinle örneği paylaşılan standart kapaktır.

Sadece isim ve konu başlığını değiştirmeniz yeterlidir.

Ödevler için içindekiler ile teslim etmek zorunlu değildir. Ancak gerekli ise içindekiler sayfası hazırlanabilir.

EK – Örnek Ödev Planı (toplam 2 sayfa)

YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİNDE ÖDEVLER

GİRİŞ

A. YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ VE AMAÇLARI

- 1- Milli Eğitim Sisteminde Yüksek Lisansın Yeri
- 2- Yüksek Lisansın Aşama ve Çeşitleri
 - a) Tezli Yüksek Lisans
 - b) Tezsiz Yüksek Lisans
- 3- Yüksek Lisans Eğitiminin Amaçları
 - a) Bağımsız Araştırma Yapmayı Öğretmek
 - b) Araştırmaları Rapor Halinde Sunmayı Öğretmek
 - c) İleri Okuma Alışkanlığı Kazandırmak

B. ÖDEV KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ

- 1- Ödev Kavramı
- 2- Ödev Çeşitleri
 - a) Yazılı Ödevler
 - b) Sunum Ödevleri
 - c) Okuma Ödevleri
 - d) Online Ödevler

C. YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİNDE ÖDEVLERLE AMAÇLANAN KAZANIMLAR

- 1- Çalışma Disiplini
- 2- Düzenli Okuma
- 3- Yazma Yeteneği
- 4- Kavrama ve Anlatma

D. ÖDEVLERİN OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ

- 1- Ödevlerin Olumlu Yönleri
- 2- Ödevlerin Olumsuz Yönleri

SONUÇ

KAYNAKLAR

Olası kaynakça arka sayfadadır

OLASI KAYNAKÇA

- Acer Ebru Karataş ve Nezahat Güçlü, (2017), "Türkiye'de Yükseköğretimin Genişlemesi: Gerekçeler ve Ortaya Çıkan Sorunlar", *Yükseköğretim Dergisi*, (Çevrimiçi Erken Baskı).
- Bülbül Tuncer (2012), "Yükseköğretimde Okul Terki: Nedenler ve Çözümler", *Eğitim ve Bilim*, C. 37, S. 166, ss. 219-235.
- Güler Neşe, (2014), *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*, Pegem Yayınları, Ankara.
- Güneş Firdevs, (2014), "Eğitimde Ödev Tartışmaları", *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 2, ss. 1-25.
- Gür Bekir S., (2016), *Egemen Üniversite*, Edam Yayınları, İstanbul.
- Kalkan Mustafa ve diğ. (2012), "Denizcilik eğitiminde probleme dayalı, göreve dayalı ve projeye dayalı öğrenim yöntemleri karmasının uygulanması: Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi örneği", *Yükseköğretim Dergisi*, C. 2, S. 3, ss. 159-166.
- Küçükcan Talip ve Gür Bekir S., (2009), *Türkiye'de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz*, SETA, Ankara.
- Şen Zekai, (2012), "Türkiye'de Yükseköğretim Sistemi Eleştirileri ve Öneriler", *Yükseköğretim Dergisi*, C. 2, S. 1, ss. 1-9.
- Şenel Alaeddin (ed.), (2017), *50 Soruda Bilim ve Bilimsel Yöntem*, Bilim ve Gelecek kitaplığı, İstanbul, 3. Baskı.
- Umar Bilge, (2008), *Üniversite Öğreniminde Başarının Tekniği*, İnkılap, İstanbul.
- Yükseköğretim Kurulu, (2010), *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci*, (ed. Armağan Erdoğan), Ankara.